

ich viest k tomu, aby si ujasnili problémy testovania a vhlbili sa do týchto otázok. Testovanie nie takou ľahkou vecou, ako by sa na prvý pohľad zdalo. Je to vec vážna, ktorá vyžaduje dôkladnú znalosť psychologie skúšky a štúdium štatistiky. Po objektívnej kritike doterajších ústnych a písomných skúšok názorne a jasným slohom opisuje psychologickú stránku testovania a zhodnotenie testov. V štatistickej časti podáva podrobný výklad všetkých otázok, výpočtov a vzťahov, ktorými sa odkrývajú isé zákonitosti získaných javov. Ja myslím, že táto časť jeho brožúry bude zvlášť vzácna pre testujúcich učiteľov. Konečne upozorňuje na kritické posudzovanie testu, na skúmanie miery jeho použiteľnosti a spoľahlivosti s ohľadom na učebné osnovy. Autor je asistentom Psychotechnického ústavu v Bratislave. Je teda pochopiteľné, že svoju brožúru napísal s neobyčajnou láskou. Táto veľká láska ho vedie aj k častej obave, ktorú sem a tam otvorene vyjadruje, ale cítime ju medzi riadkami všade, aby sa testovanie u nás reodbavovalo diletantsky. Dielo je od začiatku až do konca dobre premyslené, naprosto seriózne a odborné, ktoré iste bude prvým krokom k vedeckému štúdiu testovania. Dúfam, že podnieti vážny záujem učiteľstva pre tento odbor práce.

V. Gaňo.

Dr. Cyril Stejskal: **Dětská inteligence.** Pokus o syntésu jedné kapitoly z pedagogické psychologie. Díl I.: Povaha inteligence a metody jejího výzkumu. Praha, nákladem Ústředního spolku čsl. profesorů 1934. První svazek *Knihovny středoškolských otázek*, kterou vydává *Ústřední spolek čsl. profesorů* v Praze a pořádá dr. Cyril Stejskal. Stran 375, cena 40 Kč. — Věnováním, kterým připsal dr. Cyril Stejskal tento souhrn svých dosavadních výzkumů dětské psychologie svým učitelům *Františku Čádovi*, *Františku Drtinovi* a *Otakaru Kádnerovi*, naznačil také Stejskal směr, kterým je tato jeho práce vedena. Nejblíže je nepochybně Čádovi, z jehož podnětu byla před mnoha lety Stejskalem započata, navazující na první nesmělé Čádovy pokusy o uvedení dětské psychologie a vůbec všestranného výzkumu dítěte do českého pedagogického písemnictví. Avšak i s Kádnerem a Drtinou má mnoho společných rysů, především jejich široký světový rozhled a zřetel ke všem složkám dětské osobnosti a vychovatelského úsilí, k jejichž poznání a vybudování chce přispěti přesnou vědeckou prací. Také dr. Stejskal po Čádově a Kádnerově vzoru vychází z exaktního výzkumu dětské psychologie, jenže arcíť dnes může se vykázati mnohem širší metodickou základnou, na které svůj výzkum provádí a tím také mnohem bohatšími výsledky. Mimo to Stejskal pracuje neustále ve styku s dítětem, a to jak morálním, tak zejména také se všemi nejrůznějšími úchytkami v dětském životě duševním a tělesném. Touto svou praxí Stejskal se řadí mezi naše nejlepší znalce dítěte a odlišuje se ode všech pracovníků, kteří svůj výzkum provádějí čistě teoreticky nebo si vybírají v pokusné psychologické laboratoři jenom právě tu jedinou složku dětského života, kterou chtějí svou prací osvětliti. Neboť i v oboru dětského duševního života, zejména úchylného, naskytla se lákavá možnost zjišťovati dětskou tělesnou a duševní individualitu a stupeň její úchylnosti pohodlnou kvantitativní metodou, *testovým výzkumem a statistickým srovnávacím studiem*, a získati tak psychologickým měřením přesné zařazení dítěte v poměru k jeho druhům. Ani Stejskal se ve své praxi nevyhnul této metodě dětského výzkumu. Naopak, i Stejskal je přesvědčen, že právě zde je zaručená přesná vědecká hodnota všech výzkumů. Při tom však Stejskal neztratil zřetel ke své poradenské a vůbec

vychovatelské praxi, v jejich rámci právě používal testové metody dětského výzkumu, srovnával výsledky s požadavky všestranného vědeckého poznání dítěte na jedné straně a s potřebami vychovatelské praxe a tím vším získal si předpoklady pro kritické posouzení a zhodnocení testových metod v poznání dětské individuality a připravil si i cestu k jejich zlepšení v zájmu vychovatelské a léčebné praxe. Tyto zřetele jsou vůdčími hledisky prvního dílu jeho rozsáhlé práce a v nich je také nejvýznačnější výtěžek jeho zkoumání. Stejskal omezuje se zde sice jenom na poznání dětské inteligence, zkoumá ji však s takovým rozhledem a kritickým zaujetím, že už z tohoto úseku dětského života je možno pochopiti zásady výzkumu veškeré dětské osobnosti. Určuje nejprve přesně, co rozumí inteligencí, určuje její funkci a srovnávacím zřetelem k duševnímu životu zvířete a dítěte slabomyslného vymezuje pojetí inteligence u normálního dítěte. Zejména podrobně zkoumá poměr inteligence k paměti a vyrovnává se s výsledky oblíbených dnes výzkumů eidetických, stanoví poměr inteligence k pozornosti a určuje její místo v celku fyziopsychické osobnosti dětské. Tím odmítl mnohé nejasnosti, které se často vyskytují při studiu inteligence a znesnadňují každé další poznání. Máme-li tedy přesně stanoveno, co inteligencí rozumíme, je možno posouditi podle toho metody jejího výzkumu, jak činí Stejskal v celé své další práci. Tu zjišťuje opět nejprve vztah inteligence k tělesným znakům a stavu dítěte, určuje poměr mezi inteligencí a školním prospěchem dítěte a srovnává výsledky s úsudkem učitele a spolužáků o inteligenci jednotlivcově. Už zde přináší množství psychologických postřehů a kritických poznámek k těmto metodám, jež často jsou východiskem pro posouzení inteligence dítěte a určení její jakosti. Ukazuje však, že tyto metody nejsou zdaleka schopny ukázati nám objektivní stav dětské inteligence, i když s kritickým zřetelem mohou nám dáti některé cenné pokyny a ukazují důležité okolnosti, které spolupůsobí při vytváření inteligence. Těžiště výzkumu inteligence spatřuje v objektivním vědeckém výzkumu testovou metodou a k ní soustřeďuje také ve svém spisu svou pozornost. Jsou zde opět sledovány jednotlivé testové škály, jak postupně byly sestavovány různými badateli od Binet-Simonových výzkumů přes práce americké až k současným českým pokusům. Bylo už sice o těchto věcech v posledních letech u nás častěji psáno, zejména Příhodou, Váňou a některými praktickými pracovníky v psychotechnice a užití psychologii, Stejskal však neopakuje nikde své výklady po nich, i když se s nimi látkově stýká. Stejskal naopak odkazuje při popisu jednotlivých stupnic k těmto podrobným pracím a sám se soustřeďuje na jejich kritické posouzení, pokud jednotlivé stupnice výzkumu inteligence odpovídají zásadám, které stanovil v úvodu ke svému spisu. Zde tedy je hlavní rozdíl, který odlišuje tak výrazně Stejskala od jiných pracovníků v tomto oboru. Stejskal vlivem své bohaté znalosti všech stupňů dětské inteligence si uvědomuje lépe než kdokoliv jiný u nás, jak je inteligence závislá na nesčetných okolnostech, za kterých se individuum vyvíjí, na rodinném prostředí a dědičném vybavení dítěte, na příležitosti, jaké se dostalo dítěti od mládí k rozvíjení přirozených zděděných vloh a na podnětech, při kterých se dětská inteligence uplatňovala. Stejskal ví z praxe dobře, že to jsou zásadně důležité poznatky pro vychovatelské a nápravné úkoly a podle toho posuzuje také výsledky testového měření. Současně však upozorňuje tak důrazně, jak dosud jsme to v naší literatuře o této věci nečtli, že tím není nikterak poznání dětské inteligence vyčerpáno.

tím méně poznání dítěte celého po jeho stránce psychické i fyzické. Stejskal přináší zde základní kritické zásady, kterých nutno dbáti při testovém zjišťování žákovské inteligenční vyspělosti, vytýká vady i přednosti jednotlivých testových souborů a nedostatky jejich použití v praxi a podle nich snaží se ve svém testovém souboru podati výběr, jenž by se vyvaroval všech vad a využil naopak všech předností cizích testů. Nicméně ani nejdokonalější testový soubor nemůže nám podle Stejskalova přesvědčení poskytnouti dokonalý obraz o žákově individualitě, zejména pak v jejich nadprůměrných nebo podprůměrných vlastnostech. Stejskalova práce stává se tak obhajobou individuálního výzkumu, který by přihlížel už ve výzkumu psychologickém k celé rozloze dětské osobnosti, i k těm jejím složkám, které nemohou být zachyceny testovou zkouškou, totiž k jedinečnému uzpůsobení jednotlivce k specifickým projevům, jež tryskají z vlastní tvořivosti a nemohou být tedy žádným vnějším podnětem, ani testovou zkouškou vyvolány. Mimo to upozorňuje přesvědčivě, že testy nejsou nikterak tak pohodlnou pomůckou, jak se často myslí, že i testy vyžadují zkušeného psychologa a vědecky školeného pracovníka, má-li jich být používáno správně a mají-li výsledky být spolehlivé. Proto také hodnotí mnohem výše individuální testový výzkum než testy hromadné a vůbec zdůrazňuje při každé příležitosti jak individuální poznání každého jednotlivého případu, tak také účast učitelovy tvořivé práce i při exaktním psychologickém poznání. Vedle toho ovšem spojuje psychický dětský projev s jeho předpoklady biologickými, sociálními, pedagogickými, klade psychologovi za úkol konati psychologická zkoumání v rámci prostředí společenského vývoje dítěte, v poznání tělesného stavu dítěte a všech okolností, které vůbec a také v okamžiku zkoušky spolupůsobí na dětském výkonu. Všemi těmito zásadami rozšířil Stejskal značně hlediska, pod kterými nutno posuzovati testové zkoušky, a v této snaze bude mu jistě dobře porozuměno v oboru péče o dítě úchylné a jeho poznání a výchovné vedení. Právě zde ukazují se výrazně nedostatky sebe přesnější mluvy čísel, když nutno vystihnouti individuální nedostatky žákovy. spojití je s jejich vznikem a tím naléztí cestu k jejich nápravě. Po té stránce přináší i pro psychologii úchylného dítěte velmi cenné poznatky, jež prospějí jak při teoretickém výzkumu dětské úchylnosti, tak při praxi v nápravné výchově. Dokonalá znalost dítěte spojuje se zde s širokým rozhledem po vědeckém výzkumu a jeho výsledky jsou opět hodnoceny se zřetelem na vychovatelskou praxi. Snad bychom si přáli, aby právě zde Stejskal vytěžil více ve svém spisu ze svých bohatých zkušeností, aby podrobněji pojednal o individuálním dětském výzkumu zejména v oboru dítěte úchylného, aby naznačil zásady psychiatrické metody, kterou správně oceňuje značně vysoko pro poznání dětské úchylnosti a vůbec individuality. Podrobné kritické zkoumání metod testových zabralo zde tolik místa, že pro ostatní zřetele už nezbylo dosti prostoru, ačkoliv právě testové metody obsahují často jenom negativní výsledky, varují před špatným užitím: tu bychom očekávali výklad o ostatních metodách, které Stejskal jen naznačuje. To je nepochybně zaviněno přílišnou objektivností, kterou vyžaduje Stejskal od psychologického poznání. Proto také se může zdáti, že Stejskalovy výklady jsou lepší v kritice než v pozitivním postupu zkoumání. Takových a jiných přání bylo by zajisté ještě více, to však nikterak na ceně Stejskalově práci neubírá, naopak, právě tímto rysem hlásí se Stejskal k zásadám práce Čádovy a Kádnerovy, i když tím přejímá i některé nevýhodné vlastnosti.

Psychologickému poznání dítěte a zejména školní psychologii mládeže normální i úchylné prospěl už teď svou prací neocenitelně, a to bude především na jeho práci oceněno.

Dr. L. Kratochvíl.

ZPRÁVY.

† **Jan Sedláček**, ředitel zemského ústavu hluchoněmých ve Valašském Meziříčí skonal 6. prosince 1934 a pochován ve Frenštátě pod Radhoštěm. Narodil se 17. ledna 1873 v Hukvaldech na Moravě. V letech 1883—1890 navštěvoval vyšší státní reálku v Brně a ve škol. roce 1890—91 speciální kurs pro abiturienty středních škol při učitelském ústavě v Brně. Po studiích ustanoven byl za učitele na obecné škole v Lipníku n. Bečvou. V roce 1895 přestoupil tamtéž na zemský ústav pro hluchoněmé. R. 1919 byl ustanoven za ředitele při zemském ústavě pro hluchoněmé ve Valaš. Meziříčí. Kromě povinných zkoušek podrobil se zkoušce z vyučování hluchoněmých a slabomyslných. Za dlouholetého působení svého vykonal několik studijních cest po ústavech domácích i v cizině, byl s námi i na zájezdě do Jugoslavie. Ústav svůj měl ve vzorném pořádku. Spolupůsobil při založení Novin pro hluchoněmé, jejichž redaktorem byl asi 4 roky. Za dobu svého redaktování psal téměř do každého čísla Novin pro hluchoněmé nějaký článek vzdělávací nebo výchovný. Jinak přispíval nejvíce do Revue a některé články uveřejnil v Úchylné mládeži. Důležitější z těchto článků jsou: Vzdělání učitelů hluchoněmých u nás a jinde. — Poznámky k reorganizaci ústavů pro hluchoněmé. — O zkušenostech v pomocné třídě u hluchoněmých. — Látka pro druhou třídu u hluchoněmých. — Čítanka pro II. tř. u hluchoněmých. — Kterým předmětům mělo by se vyučovati na kursech pro předběžné vzdělání učitelů hluchoněmých. — Způsob realizace vysokoškolského vzdělání učitelů hluchoněmých v Č. S. R. — Testy u hluchoněmých. — Posunková řeč. — Poznámky k sestavení učebních osnov. K tisku připravoval dílo *»Hluchoněmý, jeho výchova a vyučování«*, společně s odb. učitelem Frant. Zajícem. — V roce 1920 zřídil první pomocnou třídu pro hluchoněmé. Čest jeho památce!

† **Alois Hraba**. — Dne 23. prosince 1934 skonal ve věku 71 let ředitel měšťanské školy v. v. pan Alois Hraba. Za aktivní služby se osvědčil dovedným pedagogem a uplatnil se jako autor několika dobrých učebnic i jako předseda Pěveckého sdružení pražských učitelů. V pensí se ujal místa administrativního ředitele v Hradčanském ústavě pro výchovu slepých. Chovancům byl oddán celou duší a napsal pro ně *»Zeměpis pro školy slepecké«* (nákl. Č. Slep. Tisku). Čest jeho památce!

Vyučování náboženství na ústavech pro děti úchylné. Dozorem nad vyučováním náboženství katol. v ústavě pro děti hluchoněmé v Radlicích, na Smíchově, v Plzni a v Masarykových domovech v Krči byl arcibiskupskou konsistoří jmenován pan A. Novák, řed. ústavu hluchon. na Smíchově.

Svaz jugoslávského učitelstva dětí úchylných konal 4. ledna valnou hromadu, na níž přednášel řed. Grma o vzdělání učitelů hlu-